

*Joseph Haydn
G-dúr szonatina*

Bartus Ágnes 6.o.

Élete:

Franz Joseph Haydn Rohrau-ban született 1732. március 31-én. Egyszerű bognár fiaként látta meg a napvilágot. Édesapja amatőr zenész volt, aki szívesen zenélt saját szórakoztatására, így Haydn már kiskorában kapcsolatba került a zene világával.

Szülei eredetileg egyházi pályára szánták, de egyik rokonuk rábeszélésének engedve elküldték Hainburgba zenét tanulni. Itt figyelte fel a jóhangú fiúra a bécsi Szent István-dóm karnagya, aki aztán felvette a templom kórusiskolájába. Így került Haydn Bécsbe, ahol lehetősége volt megismerkedni a korszak zenei újdonságaival, az akkor népszerű zeneszerzők munkásságával.

1749-ben hangja mutálása miatt kitétek a kórusból, s ezután hónapokon keresztül alkalmi munkából élt.

Ezt követően Haydn rövid ideig a híres mester, Nicola Porpora segédje lett, akitől alkalmat nyílt elsajátítani a zeneszerzés fortélyait.

Népszerűsége akkor ugrott meg igazán, amikor 1750-ben alkalmat nyílt bemutatkozni a színházi életben is.

1761-ben az Esterházy-udvar alkalmazottja lett, mint másodkarnagy, majd Johann Georg Werner halála után első karnagy lett. Haydn vezette az udvari zenekar mellett az udvari operatársulatot, valamint ő vezényelte le a herceg napi kamarazenéléseit is.

1766-tól Esterházy Miklós egyre gyakrabban tartózkodott Fertődön, így Haydn kiszorult a bécsi zenei életből.

Az 1780-as évek közepén ismeretséget kötött Wolfgang Amadeus Mozarttal, akinek művészetéről mindig nagy tisztelettel nyilatkozott.

1790-ben meghalt Pompadure Miklós herceg, így Haydn nagyobb szabadságra és mozgástérre tett szert. Elfogadta Peter Salomon hegedűművész londoni meghívását, és elutazott a brit fővárosba. Angliában Haydn zenéje nagy népszerűségnek örvendett, a mester koncertjei nagy sikereket arattak.

Haydn ekkor komponálta a 12 londoni szimfónia első hat darabját. A következő év áprilisában tért vissza Bécsbe, ahol tanítványául fogadta a fiatal Beethovent, aki azonban végül más zenetanár után nézett. Haydn felismerte Beethoven tehetségét és ennek hangot is adott. A következő évben visszatért Londonba, ahol újabb sikeres hangversenyeket adott, megírta a londoni szimfóniák utolsó hat darabját. A királyi család szerette volna rábírní, hogy telepedjen le végleg Angliában, de Haydn visszatért Bécsbe.

A zeneszerző utolsó éveit a császárvárosban töltötte, ahol megírta két német nyelvű oratóriumát: *A Teremtést* és *Az évszakokat*. Mindkettővel nagy sikereket aratott.

Közben azonban egyre romlott egészségügyi állapota, egyre gyakrabban gyötörte reumás lábfájása, amelynek köszönhetően egy idő után házhoz kötötten élt. Ezalatt a hercegi udvarban fokozatosan megszűntek a kötelezettségei.

1809-ben nagyon letörte az osztrákok veresége a franciákkal szemben. Május 26-án rosszul lett, orvosa már nem tudott rajta segíteni, és 31-én meghalt.

Munkássága:

Haydn egyike volt a legtermékenyebb zeneszerzőknek.

Száznegy szimfóniája mellett, több mint húsz operát, négy oratóriumot, számos versenyművet (zongorára és csembalóra, hegedűre, gordonkára és egyéb szólóhangszerre), divertimentókat, kamarazenei kompozíciókat, köztük több mint hatvan vonósnégyest, harmincegy zongora-, hatvanhat vonós- és százhuszonöt barytontriót, áriákat, dalokat és több mint háromszáz népdalfeldolgozást írt.

G-dúr szonatina:

A szonatina zenei terminus, melyet a 18. században vezettek be. Tulajdonképpen terjedelmében, mondanivalójában kisebb lélegzetű szonáta.

A szonátaforma egy eleme a zenei formavilágnak. A klasszikus korban volt használatos szonátaformában a szonáták, és a szimfóniák első tételeként.

1. expozíció: A témák felvonultatása: Főtéma tonikai hangnemben → Átvezetés a domináns- vagy párhuzamos hangnembe → Melléktéma domináns- vagy párhuzamos hangnemben → Átvezetés (elhagyható) → Zárótéma domináns- vagy párhuzamos hangnemben → Coda (elhagyható).

2. kidolgozás: Az eddig bemutatott, avagy új témák feldolgozása, boncolgatása, bemutatása. Sok benne a moduláció (hangnemváltás).

3. re-expozíció/repríz: A témák visszatérése. Főtéma → Átvezetés → Melléktéma → Átvezetés (elhagyható) → Zárótéma → Coda (elhagyható). Végig Tonika alaphangnemben.

Bár szonatina, mégis rondó formában íródott. A rondó téma karakteres pontozott ritmusú, míg a melléktéma sokkal líraibb, lágyabb, ezzel is ellensúlyozva a rondó témát.

A darab 2/4-es, egy kereszt előjegyzésű. Sok benne a triola, valamint a mű előtt allegro szó jelzi, hogy virtuóz, gyors lépésekből, forgásokból, ugrásokból álló darab.

Joseph Haydn-t a zenetörténészek a „szimfóniák atyjának és a vonósnégyes megteremtőjének” tekintik.

Zenéjének egyik legsajátosabb jellemzője, hogy sokszor egyszerre van benne jelen a komolyság és a humor, a tragikusát gyakran vegyítette a komikussal.

A zenéjében megjelenő szellemesség intelligenciát és humort egyaránt jelent.

Zseniális, de olykor nyugtalanító játékot valósított meg hangszeres műveiben, amikor tételeit befejezésnek ható kezdettel indította, vagy épp fordítva.